

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 22 febr. 1895, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändring af
27 kap. 10 § byggningabalken.*

I 27 kap. 10 § byggningabalken stadgas:

Då bonde från hemman flytta skall, må han ej af bole föra näfver, gärdsel, torf, ved, timmer, eller hvad det helst är, som han af gårdens egor tagit, ej eller gödsel. Gör han det; böte som i 10 kap. sägs, och före det åter. Ej eller må han före fardag få eller foder af bole föra, vid tio dalers bot. Hafver han, då fardag inne är, foder öfver, och vill det sälja; bjude det jordegaren, eller honom, som efterkommer. Vare ock bonde skyldig, att qvar vid gården lemna de lås, som vid dörr eller vägg fäste äro, så ock spjäll, fönster, långbord och säte, väggfasta bänkar och sängar, och annat fast innanrede, som till bod, kölna, lada, stall och fähus hörer. Förer han något deraf bort; böte för hvardera två mark, och skaffe det åter.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 4, föreslår herr *O. G. Erikson* i Öfra Odensvi: att Riksdagen för sin del må besluta, att 27 kap. 10 § byggningabalken må erhålla följande förändrade lydelse:

Då bonde från hemman flytta skall, — — — — —

Hafver han, då fardag inne är, foder öfver och vill det sälja:

vare jordegaren eller den, som efterkommer, skyldig att detsamma lösa för ett pris, motsvarande två tredjedelar af årets markegångspris: —

Till stöd härför anför motionären: att ifrågavarande stadgande icke vore nog tydligt, torde framgå af nedan anförda Kongl. Maj:ts domar och utslag.

Genom Kongl. Maj:ts utslag den 1 februari 1878 med anledning af tvist emellan kyrkoherden M. Kolmodin, i egenskap af tillträdare af Alskogs kyrkoherdeboställe, å ena sidan, samt Lars Wiman och Frans Nyström, å andra sidan, hafva de senare förpligtats att utan ersättning till kyrkoherdebostället återföra derifrån afförd råghalm, ehuru densamma förut varit hembjuden tillträdaren, hvilken nekat erlægga den fordrade betalningen.

Genom Kongl. Maj:ts utslag den 22 februari 1877, i tvistemål mellan ryttmästaren A. Löthman, i egenskap af innehafvare af ryttmästarebostället Åberg, å ena sidan, samt arrendatorn Hans Jonsson i Vången, å andra sidan, har den senare, som från bostället bortfört 800 lispund (16 parlass) hö, förpligtats att till bostället återförskaffa dubbelt så många parlass hö, som han derifrån obehörigen affört.

Enligt ett af Kongl. Maj:t den 30 oktober 1879 meddeladt utslag, i tvistemål mellan kyrkoherden i Blacksta församling, å ena sidan, och afträdande arrendatorn af kyrkoherdebostället Erik Eriksson i Fyrby, å andra sidan, har den senare, som från kyrkoherdebostället affört halm, sedan kyrkoherden nekat att lösa densamma, ålagts att till bostället återföra 560 lispund halm.

Genom dom den 29 september 1881, i rättegång mellan aflidne kronofogden C. G. Cederlöfs sterbhusdelegare, å ena sidan, och arrendatorn af emellertid till statsverket indragna kronobostället Gällqvist, har Kongl. Maj:t dömt den senare, som använt det vid hans tillträde af bostället der befintliga foder, att till sterbhusdelegarne betala fodrets värde jemte ränta, efter bedömande af tre gode män, valda på sätt häradsrätten förut bestämt.

Genom Kongl. Maj:ts dom den 10 april 1883, i rättegång mellan afträdande arrendatorn af Eskilstorps gård P. Olsson å ena sidan, och egaren af nämnda gård C. G. Stjernsvärd, å andra sidan, har den sistnämnde förpligtats att betala af den förre vid egendomen kvarlemnadt foder, efter uppskattadt värde, med 1,000 kronor. ³

Genom Kongl. Maj:ts utslag den 4 oktober 1883, i tvistemål mellan arrendatorn af indragna underofficersbostället Tuna vid Uplands

regemente, å ena sidan, och förre arrendatorn af sagda boställe N. Lindman, å andra sidan, har den senare, som från bostället affört 12 parlass hö och 35 parlass halm, förpligtats att till bostället återföra dubbelt så mycket, eller 24 parlass hö och 70 parlass halm.

Enligt Kongl. Maj:ts dom den 10 augusti 1886, i rättegång mellan kyrkoherden J. Lindman i Gagnef, å ena sidan, och arrendatorn af kyrkoherdebostället, handlanden C. J. Söderlund i Leksand, å andra sidan, har den sistnämnde frikänts från att utgifva fordrad bergningslön för 1,533 lispund hö och 1,978 lispund halm, som vid tillträdet fans vid bostället och sedermera användts af arrendatorn för utfodring af hans kreatur.

Genom Kongl. Maj:ts dom den 19 juli 1888, i rättegång mellan förre arrendatorn af Vollsjo gård P. Persson, å ena sidan, och C. J. Ekstéens enka C. Ekstéen samt J. Areskoug, såsom jemte enkan Ekstéen förmyndare för bemälda makars omyndiga söner, å andra sidan, hafva de sistnämnde förpligtats att betala det foder, P. Persson vid afträdet qvarlemnadt vid gården, efter uppskattadt värde med 2,405 kronor.

Kongl. Maj:t har vidare genom utslag den 5 december 1890, i tvistemål mellan länsmanen C. Wennströms å tjenstens vägnar, å ena sidan, och arrendatorn af indragna löjtnantsbostället Säby vid Upplands regemente F. J. Hansson, å andra sidan, dömt den senare, som under åren 1887, 1888 och 1889 försålt 20 parlass hö och 11 parlass halm, att böta 46 kronor 50 öre samt att till bostället återförskaffa dubbelt så många lass hö och halm, som han derifrån affört.

Af dessa Kongl. Maj:ts domar och utslag framginge, att den mindre tydliga lagbestämmelsen i 27 kap. 10 § byggningabalken kunde gifva anledning till rätt afsevärda förluster å ena eller andra sidan.

Då uppgörelse i förevarande hänseende genom ömsesidigt tillmötesgående träffades i godo, vore det ganska vanligt, att afträdaren erhöle betalning med två tredjedelar af värdet och tillträdaren finge en tredjedel som ersättning för gödselvärdet.

Då å ena sidan afträdande arrendator icke egde att från hemman afföra foder, syntes det motionären ock böra, å andra sidan, stadgas bestämd skyldighet för tillträdare att lösa det foder, som funnes öfver vid fardag, mot ett pris, motsvarande två tredjedelar af årets markgångspris; med en sådan lagbestämmelse torde såväl af- som tillträdare blifva bäst skyddade för förluster och onödiga rättegångar.

Beträffande de af motionären åberopade Kongl. Maj:ts domar och utslag torde till en början böra erinras.

I det mål, deri Kongl. Maj:t den 1 februari 1878 meddelat utslag, angick tvisten icke foder, som vid fardag å bostället var öfver, utan halm efter en rågröda, som en arrendator, antagen af en föregående boställsinnehafvare, skördat å bostället under sommaren efter den nye boställsinnehafvarens tillträde.

De tre Kongl. Maj:ts utslag, den 22 februari 1877, den 4 oktober 1883 och den 5 december 1890 angå alla bortförande af foder från militieboställen, hvilken fråga bedömts icke efter 27 kapitlet 10 § byggningabalken utan enligt 42 § i militieboställsordningen, hvars föreskrifter i fråga om rättighet att vid afträde bortföra foder avvika från stadgandet i 27 kapitlet 10 § byggningabalken.

I det mål, som afgjordes genom Kongl. Maj:ts utslag den 30 oktober 1879, var fråga, huru vida en arrendator af ett kyrkoherdeboställe, hvilkens arrendaafträde inföll under boställshafvarens fortfarande besittningstid, var berättigad att bortföra vid afträdet kvarvarande foder, och af Kongl. Maj:t förklarades, att, då kyrkoherden ej varit såsom boställsinnehafvare berättigad att från bostället under sin besittningstid bortföra foder, och afträdande arrendatorn ej haft bättre rätt än den, som till honom utarrenderat bostället, arrendatorn fränkandes rätt till bortförande af foder eller till lösen därför.

Kongl. Maj:ts dom den 20 juli 1886 afser åter yrkande, att en tillträdande arrendator skulle förpligtas att till innehafvaren af ett boställe erlægga lösen för foder, som vid arrendatorns tillträde funnits å bostället och tillhört boställsinnehafvaren.

Den af Kongl. Maj:t den 19 juli 1888 gifna dom har af motionären blifvit origtigt återgifven, i det att Kongl. Maj:t, i likhet med vederbörande underrätt och hofrätt, ogillat den afträdande arrendatorns anspråk att erhålla godtgörelse för det foder, han vid afträdestiden innehade. I sistnämnda dom, såväl som i den af Kongl. Maj:t den 10 april 1883 gifna, grunda sig Kongl. Maj:ts beslut icke på en tolkning af stadgandet i 27 kapitlet 10 § byggningabalken, utan på tolkningen af bestämmelserna i förevarande afseende uti det emellan parterna afslutade arrendekontrakt.

Vid anmärkta förhållande kunna de utaf motionären åberopade rättsfall icke berättiga till den slutsats, som motionären af dem velat draga, eller att ifrågavarande lagrum skulle vara otydligt och derigenom gifva anledning till olika rättstillämpning från domstolarnes sida, hvadan

det af motionären anförda skäl för ändring deraf icke kan tillerkännas någon giltighet.

Den af motionären föreslagna förändring i samma lagrum, åsyftande att jordegare eller tillträdande arrendator skulle vara ovilkorligt förpligtad att lösa det foder, som den afträdande arrendatorn vid fardagen hade öfver och ville försälja, synes deremot utskottet kunna komma att medföra afsevärda olägenheter. Det torde nemligen kunna befaras, att med ett dylikt lagstadgande arrendatorer skulle finna det vara med sin fördel förenligt att långt före arrendetidens slut afyttra större delen af sina å den arrenderade jorden befintliga kreatur för att dymedelst öka den myckenhet foder, som vid afträdet jordegaren skulle vara förpligtad att till sig lösa. Att ett sådant tillvägagående icke skulle lända till jordbrukets fördel, torde ligga i öppen dag. Icke heller synes det vara förenligt med rättvist ordnande af rättsförhållandet emellan jordegaren och den afträdande arrendatorn att förpligta den förstnämnde att utan hänsyn till hans eget behof lösa allt det foder, som den senare vid sitt afträde kan vilja aflemna.

På grund af hvad sålunda anförts, föränlåtes utskottet hemställa,

att herr O. G. Eriksons motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 februari 1895.

På lagutskottets vägnar:

L. ANNERSTEDT.

Herr *P. G. Petersson* har begärt få här antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
